Плахотнюк Олександр Анатолійович,
доцент кафедри режисури та хореографії
Львівського національного університету імені Івана Франка

РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНИХ ВИКОНАВСЬКИХ ШКІЛ ДЖАЗ-ТАНЦЮ (НА ПРИКЛАДІ ГАЛИЧИНИ)

Розвиток сучасного хореографічного мистецтва (ритмопластика, експресивний танець, студії ритмічного танцю) в Україні значною мірою

пов'язаний із творчістю митців Галичини, що перебувала під владою Австро-Угорщини (1867–1918) і Польщі (1918–1940), а також внаслідок більшої доступності першоджерел і кращих здобутків західноєвропейської культури [4, 62].

У мистецтвознавчих дослідженнях розвитку сучасної хореографії в Україні зазначається, що однією з перших представниць ритмопластики та експресіоністського танцю в Галичині була Д. Нижанківська-Снігурович (1916–1980), галицька танцівниця й хореограф. Вона закінчила школу ритмопластики О. Суховерської у Львові, балетну школу М. Славенської у Празі, брала уроки у відомого галицького балетмейстера С. Фалішевського. Д. Нижанківська не була відданою прихильницею якогось одного танцювального напряму, а змінювала уподобання в різні періоди своєї творчості. Спектр цих уподобань охоплював ритмопластику, класичний балет, національний, гротескний за своєю основою та стилізований український танець. Проте її манері виконання завжди були притаманні вишуканість та ліризм. Серед інших представників ритмопластичного танцю слід назвати Д. Кравців-Ємець, І. Голубовську-Гогулівську [4, 63].

Львівська виконавська школа джаз-танцю має давні традиції. Тут у 1920–1930-х рр. діяла студія ритмічного танцю О. Суховерської. Сьогодні успішно виступають такі хореографічні колективи, як: «Ритми часу» (худ. кер. О. Шлиян); «Акверіас» (худ. кер. О. Лань); «Життя» (худ. кер. І. Мазур); «Данс-клуб» (худ. кер. Т. Польцева); «Тайм-Аут» (худ. кер. Олена та Сергій Агапови); СТК «Карменс» та Театр танцю «Відлуння» (худ. кер. О. Плахотнюк); «Пелікан» (худ. кер. Олена та Сергій Сердюк) та інші.

У 2003 р. Львівське державне училище культури і мистецтв (ЛДУКМ) одним з перших в Україні серед начальних закладів І–ІІ рівня акредитації започаткувало підготовку молодших спеціалістів зі спеціалізації «Сучасна хореографія». До програми навчання включено вивчення джаз-танцю як профілюючої мистецької дисципліни. Поштовхом до відкриття цієї спеціалізації стало заснування у 2000 р. та діяльність ансамблю сучасної

хореографії «Відлуння», репертуар якого складався з танцювальних композицій на основі джазової хореографії. Організація та проведення фестивалів хореографічного мистецтва «Відлуння» (2007, 2008 рр.) підтвердила необхідність підготовки фахівців із сучасного хореографічного мистецтва західного регіону України [6].

У 2010 р. кафедра режисури та хореографії Львівського національного університету ім. Івана Франка провела перший набір студентів зі спеціальності «Хореографія». За навчальними програмами студенти вивчають джаз-танець, фольк-джаз-танець, афро-джаз-танець, модерн-джаз-танець, стріт-джаз-танець, теп-танець. За цей час було проведено три міжнародні науково-практичні конференції із сучасного хореографічного мистецтва, цілий ряд всеукраїнських конференцій та майстер-класів [1; 3]. Навчально-творчий процес із сучасного танцю забезпечують доцент О. Плахотнюк, асистенти О. Рихальска, Т. Холов, Т. Шкутяк, І. Шкутяк [2, 123–169].

Починаючи з 2010 року, у Центрі творчості дітей та юнацтва Галичини м. Львова раз на два роки проводиться Міжнародний конкурс сучасної хореографії «Super dance». Співорганізатором виступила кафедра режисури та хореографії ЛНУ ім. Івана Франка. Учасниками конкурсу були понад 3000 учасників віком від 4 до 25 років з п'яти країн світу (Чехії, Польщі, Росії, Білорусії, Молдови, Латвії) та України, загалом свято танцю відвідало понад 2500 глядачів. Для перегляду на конкурс були представлені танцювальні композиції за такими напрями і стилями сучасного хореографічного мистецтва, як: хіп-хоп, диско, брейк-денс, джаз-фанк, крамп, джаз-танець, фольк-джаз-танець, афро-джаз-танець, бродвей-джаз-танець, лірикал-джаз-танець, джаз-модерн танець, контемпорарі-джаз-танець (contemporary jazz dance), модерн танець, contemporary dance, контактна імпровізація (contacts improvisation) тощо.

В межах конкурсу було проведено методичні об'єднання хореографів Львівщини, міжнародні майстер-класи із сучасного хореографічного мистецтва, творчі зустрічі керівників танцювальних колективів учасників конкурсу.

Міжнародні майстер-класи із сучасного хореографічного мистецтва проводили: Олександра Єсіпова (м. Львів, Україна) – акробатика та гімнастика; Оксана Рихальська (м. Львів, Україна) – модерн-танець; Денис Шариков (м. Київ, Україна) – модерн-джаз танець; Йозеф Мацура (м. Шенов, Чехія) – диско танець; Олександр Натаров (м. Брест, Білорусь) – хіп-хоп; Олександра Дзюрож (м. Варшава, Польща) – модерн танець; Вальдемар Кречковський (м. Монпаньє, Франція) – contemporary dance [3, 107–120].

Велике значення для популяризації джаз-танцю на Галичині має творчо-мистецька діяльність аматорських колективів. Так, у 1977 р. на базі концертно-розважального комплексу «Романтик» Львівський народний ансамбль сучасного естрадного танцю «Ритми часу» почав свою творчу діяльність. У 1979 р. він об'єднався з танцювальним гуртком при Палаці культури імені Юрія Гагаріна (тепер Львівський державний палац естетичного виховання учнівської молоді). Засновник колективу – лауреат республіканських та обласних конкурсів виконавців сучасних бальних танців М. Коник. Великою популярністю у глядача на той час користувалися танці програми ансамблю: «Ритми молодих», «Карате», «Завзяття», хореографічні композиції «Автограф», «Імпульс», танцювальні сюїти «Світло й темрява», «Прогулянка», «Ніжність», «Відлуння», «Мелодія Гвадалахари», «Тростинка», «Двоє в ретро», «Почуття», «Веселі картинки», «Спекотний вітер», «Нецке», «Водоспад», дві хореографічні вистави «Мері Поппінс» та «Золотий личак».

З 1981 р. ансамбль бере участь у святкових концертах, оглядах-конкурсах українського телебачення «Неспокійні серця», «П'ять хвилин на роздуми», успішно виступав на республіканському фестивалі мистецтв «Молоді голоси», Всесоюзному фестивалі мистецтв «Кримські зорі» і став лауреатом цих конкурсів. У 1983 р. колектив представляв Львівську область на республіканському звіті відмінників профтехосвіти, що проходив у Палаці культури «Україна» у м. Києві. Того ж року естрадному балету було присвоєно почесне звання «Народний». У 1987–2011-х рр. художнім керівником ансамблю і балетмейстером був А. Хазан, сьогодні художнім керівником є О. Шлиян. У

цьому колективі в різні періоди працювали і продовжують працюють такі хореографи, як О. Градус, О. Жежель, В. Земляна, В. Ільков, Р. Мокрій, Ю. Пантелеймонова, Т. Польцева, О. Плахотнюк, В. Якимович та інші. Колектив є засновником та організатором Всеукраїнського фестивалю сучасного естрадного танцю «Ритми часу», започаткованого у 1996 р., який традиційно проводиться щороку в травні.

У 2000 р. розпочав свою творчу діяльність зразковий колектив сучасного танцю «Данс-клуб». Заняття для всіх груп колективу відбуваються з трьох дисциплін – сучасний танець (джаз-танець, модерн-джаз та вуличні напрями сучасного танцю), класичний танець, акробатика. У творчому доробку ансамблю танцювальні композиції у формі стилізації народних танців, композиції джаз, джаз-модерн, контемпорарі, фольк-джаз-танцю та дитячий мюзикл «Піноккіо», в основу якого покладено хореографічну лексику джаз-танцю. В танцювальних композиціях широко використовуються елементи акробатики, гімнастики, різні техніки сучасної хореографії. За період існування колектив брав участь та став переможцем у багатьох фестивалях і конкурсах в Україні, а також за кордоном (Данія, Польща, Угорщина, Білорусія, Німеччина, Австрія, Латвія). Художній керівник і балетмейстер – Т. Польцева.

З 2001 р. розпочалася творчо-мистецька діяльність студії сучасної хореографії Спортивно-танцювального клубу «Карменс» під керівництвом О. Плахотнюка, а з вересня 2009 р. колектив переходить до ЦТДЮ Галичини на запрошення його директора кандидата педагогічних наук О. Кузика. Дебют колективу відбувся у 2002 р. на III Міжнародних змаганнях із сучасних танців «Львів-Лідер – 2002», організованих Українською Радою Танцю. У програмі виконувалися танцювальні композиції «Ось такі ми дівчата», «Пульс», «Аве Марія». У студії сучасної хореографії Спортивно-танцювального клубу «Карменс» займаються такими напрямами сучасного хореографічного мистецтва, як джаз-танець, джаз-модерн, контемпорарі-джаз-танець, афро-джаз-танець, стріт-джаз-танець. Тут працюють досвідчені фахівці сучасного хореографічного мистецтва О. Єсіпова, В. Пантелеймонов, Р. Мокрій. Колектив

неодноразово демонстрував свої творчі досягнення на найрізноманітніших міжнародних, всеукраїнських конкурсах, науково-практичних конференціях, методичних об'єднаннях і семінарах хореографів. За час свого існування став володарем цілого ряду гран-прі найрізноманітніших конкурсів і фестивалів, виступав у багатьох містах України, неодноразово гастролював у Польщі, Чехії, Угорщині, Німеччині, Австрії.

У 2013 р. на основі основного складу Спортивно-танцювального клубу «Карменс» був створений Театр танцю «Відлуння» (худ. кер. О. Плахотнюк), до репертуару якого з першого сезону входять три одноактні балети: «Майстер і Маргарита» (хореограф-постановник Р. Мокрій); літературно-хореографічна картина «Свіча» (хореограф-постановник В. Пантелеймонов); одноактний балет «Хореографічна фантазія «Sinfonia estravaganza»» (муз. О. Козаренка, хореографія О. Плахотнюка, В. Пантелеймонова) [7].

Використані джерела

1. Виховний та мистецький вплив сучасного хореографічного мистецтва на розвиток творчих здібностей молоді: тенденції та перспективи розвитку : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер. Львів, 19–21 жовтня 2012 р. / упоряд. О. Плахотнюк. – Львів : ЦТДЮГ, 2012. – 164 с.

2. Інформаційно-довідкове видання «Факультет культури і мистецтв Львівського національного університету імені Івана Франка (2004–2014 рр.)» / [Н. Бічуя, М. Гарбузюк, Н. Дельчук, О. Козаренко, О. Плахотнюк, Є. Стародинова]. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. – 224 с.

3. Плахотнюк О. Виховний та мистецький вплив сучасного хореографічного мистецтва на розвиток творчих здібностей молоді: тенденції та перспективи розвитку : метод. пос. // [Плахотнюк О., Бень, Т. Благова, Р. Горбачук та ін.]. – Львів : ЦТДЮГ, 2014. – 129 с.

4. Шариков Д. Класифікація сучасної хореографії : монографія / Д. Шариков. – К. : Видавець Карпенко В., 2008. – 168 с.

5. Львівський національний університет імені Івана Франка [Електр. ресурс]. – Режим доступу : http://www.lnu.edu.ua/.

6. Львівське державне училище культури і мистецтв [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://www.ldykim.lviv.ua/.

7. Центр творчості дітей та юнацтва Галичини [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://ctdug.lviv.ua/.